

*О.А. Комаровська, м. Київ
А.І. Мельник, м. Херсон*

ТРАНСФОРМАЦІЇ ХУДОЖНЬО-ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ ХЕРСОНСЬКОГО ТАВРІЙСЬКОГО ЛІЦЕЮ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ І ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Висвітлено досвід організації навчання в Херсонському Таврійському ліцеї під час повномасштабної війни. Показано особливості організації профільного навчання в умовах вимушеного переселення ліцеїстів у різні куточки України та за кордон. Продемонстровано гнучку трансформацію педагогічним колективом форм художньо-освітнього простору.

Ключові слова: *всеукраїнський експеримент, дистанційна освіта, навчання в умовах воєнного стану, трансформація художньо-освітнього простору, Херсонський Таврійський ліцей.*

У процесі всеукраїнського експерименту «Розвиток креативної особистості в художньо-освітньому просторі ліцею мистецтв» (наказ МОН України від 30.08.2021 р. № 942) проблема художньо-освітнього простору постійно перебуває у фокусі уваги. Як відомо, освітній простір утворюють освітні події, до яких залучені суб'єкти освітнього процесу, які відображаються в інформаційному полі і засвідчують його ефективність. Статутом закладу Херсонського Таврійського ліцею Херсонської міської ради підкреслено важливість методичного супроводу художньо обдарованих учнів, а отже освітній простір є художньо-освітнім [2; 3; 5], у якому учні набувають одночасно мистецькі предметні та ключові компетентності.

Художньо-освітній простір Херсонського Таврійського ліцею вже третій рік функціонує виключно дистанційному режимі і більш за це – пережив окупацію. Відповідно, змінилися практичні підходи до його організації, зокрема до навчання предметів художньо-естетичного спрямування з урахуванням психологічного, емоційного, фізичного стану учнів ліцею, які вимушено виїхали й тимчасово мешкають у різних містах України, Європи. Викликом стала педагогіка партнерства, коли кожен учитель ліцею співпрацює з батьками, учнями та колегами практично 24/7.

Зміст освіти в Ліцеї реалізується в освітніх програмах для початкової, базової та профільної шкіл як єдиного комплексу з одночасним створенням організаційно-педагогічних умов для профільного навчання (музичний,

театральний, образотворчий, хореографічний напрями). Поєднання інваріантної та варіативної частин навчальних планів дає можливість індивідуалізувати процес, залучити кожного учня у практичну діяльність, спонукати його до самореалізації і вибору професії відповідно до здібностей та інтересів, сприяє соціалізації особистості. Зміст предметів художньо-естетичного спрямування опановується учнями за програмами, укладеними вчителями ліцею в межах експериментальної роботи. А саме це програми відповідно профілів:

Музичний напрям: «Хоровий спів», «Сольфеджіо», «Музична література. Історія музичного мистецтва», «Музичний інструмент» (16 програм), «Вокальний ансамбль», «Оркестр народних інструментів», «Оркестр духових інструментів» та інші;

Образотворчий напрям: «Малюнок», «Живопис», «Художня праця», «Комп'ютерна графіка», «Декоративно-прикладне мистецтво. Аплікація соломкою та соломоплетіння», «Декоративно-прикладне мистецтво. Валяння вовни», «Художня культура»;

Хореографічний напрям: «Класичний танець», «Народно-сценічний танець», «Постановка концертних номерів», «Дуетний танець», «Хореографічний ансамбль», «Чоловічий клас»;

Театральний напрям: «Сценічна мова», «Основи театральної гри», «Художнє мовлення», «Сценічний рух», «Сценічна практика», «Сценічна практика. Вокал», «Історія театру», «Техніка звукозапису», «Основи літературної творчості», «Сценічна практика. Риторика, культура мови та спілкування», «Виготовлення декорацій», «Грим» «Акторська майстерність. Основи режисури».

Особливо актуальним наразі є розвиток ліцеїстів за індивідуальною освітньою траєкторією (ІОТ), що в умовах воєнного стану забезпечує найефективніші умови для організації навчання як в Україні, так і їхнього перебування за кордоном. Педагогічний колектив ліцею, територіально відмежований від своїх учнів, розбудовує довірливі стосунки з учнями, що мобілізує творчий потенціал, формує впевненість у своїх силах і в такий спосіб

підтримує стійкий інтерес до вивчення обраного предмета за індивідуальною освітньою траєкторією. Ця практика є багаторічною, у Таврійському ліцеї склався свій підхід до розробки ІОТ. Діагностування розвитку особистісних якостей учнів здійснюється у початковій школі або в перший рік навчання, якщо учень є новоприбулим. Система формування особистісного ставлення учнів до навчального матеріалу з обраного предмету хореографічного, образотворчого, театрального, музичного спрямування трансформується поступово із року в рік шляхом обрання репертуару від вибору за допомогою вчителя до самостійного. Кожен ліцеїст має можливість самостійно реалізувати свій творчий потенціал в ІОТ у проєктах. А система оцінювання діяльності розроблена педагогами у співпраці з ліцеїстами, батьками й оприлюднена на сайті ліцею [5]. У дистанційному форматі утвердились форми демонстрації творчого продукту, коли не проводяться традиційні звіти-концерти/виставки: учні театрального напрямку надсилають відео індивідуального сценічного виступу як читця; учні образотворчого напрямку надають перевагу фото або скануванню робіт; учні музичного напрямку роблять самостійно або за допомогою батьків відеозапис виконання на музичному інструменті; специфіка хореографічного мистецтва полягає в тому, що учні виконують різні комбінації, записують їх, а під час відеомонтажу з'являється загальна картина хореографічної постановки [4]. Найвдаліші творчі доробки потрапляють до телеграм каналів управління освіти та Херсонської міської військової адміністрації.

Така практика складання ІОТ забезпечує гнучкість освітнього процесу, дотримання академічної доброчесності, ефективність педагогічної взаємодії вчитель-учень шляхом через створення творчого продукту в трансформованому художньо-освітньому просторі. Тобто творчий продукт – це мистецький контент, який створюють учні ліцею у проєктній діяльності. Наприклад, на уроці он-лайн під керівництвом учителя учні виконують певні дії на музичному інструменті (постановка рук, натискання пальцями на клавіші тощо); далі оф-лайн самостійно закріплюють набутий досвід. Більшість учнів музичного

напряму художньо-освітньої підготовки мають інструменти: ті ліцеїсти, що перебувають у Херсоні, або виїхали й вивезли їх із собою. Неймовірну історію пережила учениця ліцею, яка разом із татом у квітні 2022 року з величезним ризиком вивезли з окупації бандуру, назвавши її «гусями».

Художньо-освітній простір ліцею в умовах воєнного стану і дистанційного навчання вийшов у новий соціальний простір без меж і без обмежень – утворилася освітня екосистема, яка об'єднує учнів ліцею з іншими українськими дітьми й дітьми тих країн, де вони проживають, в усьому світі [1]. Учні ліцею, що перебувають в різних куточках України та Європи, є учасниками полікультурного діалогу, впливають культурно-мистецькі традиції у місцях тимчасового проживання та відчують одночасно вплив інших традицій. Тобто педагогічному колективу ліцею вдалося успішно трансформувати духовно-мистецьке життя навчального закладу, яке втілюється у різноманітних формах, передусім винести його за межі самого Таврійського ліцею, зберегти традиції участі учнів ліцею в конкурсах різного рівня (результативність конкурсно-фестивальної діяльності творчих колективів та учнів ліцею подано [5]), відвідування театрів, філармоній, концертів у віртуальному режимі або індивідуально у супроводі батьків. Дозвілля, а в сучасному контексті – це волонтерська діяльність кожного українця, зокрема учнів ліцею та батьків, тепер в умовах воєнного стану – це допомога і підтримка військових частин: продовольство, одяг, тактична медицина, мілітарні речі, аксесуари, мобільні холодильні камери, біноклі, рації, ремонтні комплекти для транспортних засобів, побутові речі тощо. Оскільки учні та педагоги перебувають по всій Україні та світу, волонтерський рух освітян Херсона, частиною якого є педагогічний, батьківський та учнівський колективи Таврійського ліцею, продовжує допомагати військовим.

Отже, в умовах воєнного стану художньо-освітній простір Херсонського Таврійського ліцею увійшов у новий соціальний простір без меж і без обмежень: утворилася свого роду освітня екосистема, яка об'єднує учнів ліцею з іншими українськими дітьми й дітьми тих країн, де вони тимчасово

проживають.

Список використаних джерел

1. Біла книга «Відновлення освітнього процесу на деокупованих територіях». Аналітичний звіт за підсумками стану освіти на тимчасово окупованих територіях. USAID. БФ «Солом'янські котики». Київ, 2024.

2. Комаровська О. А., Мельник А. І., Чабан Н. І. Незламність Херсонського Таврійського ліцею: всеукраїнський експеримент в умовах воєнного стану й окупації. Сучасний виховний процес: сутність та інноваційний потенціал. Матеріали звітної науково-практичної конференції Інституту проблем виховання НАПН України (за 2022 рік). С. 114-119.

3. Комаровська О. А. Мистецька подієвість освітнього середовища в контексті художніх цінностей особистості. Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді. 2020. Вип. 24. Кн. 1. С. 252-270.

4. Мельник А. І., Чабан Н. І. Організація навчальної та художньо-творчої роботи на хореографічному відділенні в Херсонському Таврійському ліцеї мистецтв. Педагогічний альманах: зб. наук. праць / редкол. В. В. Кузьменко (голова) та ін. Херсон: КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти», 2019. Вип. 44. С. 16-24.

А.В. Корнієнко, м. Київ

ІНТЕГРАЦІЯ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ТА ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ВИКЛИКИ

У статті викладено результати теоретичного аналізу переваг і викликів інтеграції позашкільної та загальної середньої освіти.

Ключові слова: інтеграція, позашкільна освіта, загальна середня освіта, перспективи, виклики.

У сучасному світі, де швидкі зміни в технологіях, культурі та суспільстві вимагають більшого й комплексного підходу до навчання, інтеграція позашкільної та загальної середньої освіти стає все більш актуальною темою. Процес інтеграції не лише розширює можливості для навчання, а ще й сприяє більш глибокому та збалансованому розвитку учнів. У цій статті розглянемо переваги та виклики інтеграції позашкільної та загальної середньої освіти.

Актуальність інтегрованого навчання зумовлена необхідністю переформатування традиційних підходів до навчання та формування в учнів цілісної картини світу, створення умов для формування дитини – здобувача освіти – як цілісної всебічно розвиненої особистості [3, с. 4].

Оптимальною для української школи проголошено інтегративну стратегію, реалізація якої має забезпечити розвиток творчого потенціалу